

Lausuntopyyntö Kiertotalouden strategisen ohjelman väliarvioinnista

Johdanto

Ympäristöministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö pyytävät lausuntoa Kiertotalouden strategisen ohjelman väliarvioinnista.

Tausta

Kiertotalouden strateginen ohjelmaehdotus valmisteltiin laajana poikkihallinnollisena ja osallistavana prosessina vuosina 2020–2021. Ohjelmaehdotuksen pohjalta Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kiertotalouden strategisesta ohjelmasta keväällä 2021, ja Petteri Orpon hallitus on jatkanut periaatepäätöksen voimassaoloa.

Ministeriöt ovat tilanneet Kiertotalouden strategisen ohjelman väliarvioinnin, jonka toteuttivat Sweco ja 4Front lokakuun 2025 ja maaliskuun 2026 välisenä aikana.

Kiertotalouden strategisen ohjelman arviointi tarjoaa tiiviin kokonaiskuvan kiertotalouden strategisen ohjelman edistymisestä, ja sen on tarkoitus tukea myös jatkotoimien suunnittelua. Arvioinnin mukaan Kiertotalouden strateginen ohjelma on ollut ja on edelleen keskeinen väline Suomen siirtymässä kohti hiilineutraalia ja resurssiviisasta yhteiskuntaa. Ohjelman strateginen merkitys on suuri, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää jatkossa vahvempaa ohjausta, järeämpiä keinoja sekä pitkäjänteisen poliittisen sitoutumisen varmistamista. Väliarvioinnissa on suosituksia jatkoaskelista.

Lisäksi EU:n komissio vuoden 2026 talouspolitiikan EU-ohjausjakson paketissa(3.6.2026)suosittelee, että Suomi vauhdittaa teollisuuden ja liikenteen hiilestä irtautumista, vihreitä teknologioita ja kiertotalouden ratkaisuja sekä vahvistaa maan ja metsävarojen kestäväää käyttöä.

Tavoitteet

Eri ministeriöiden ja sidosryhmien näkemyksiä on tarkoitus hyödyntää ohjelman jatkovalmistelussa, toimeenpanon painotusten tarkentamisessa sekä YM:n strategian ja virkamiespuheenvuoron valmistelussa.

Kysymykset:

1. Mitkä ohjauskeinot ovat vaikuttavimpia ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Arvioinnin mukaan ohjelma on ollut relevantti ja hyödyllinen yhteistyön, osaamisen ja informaatio-ohjauksen vahvistamisessa, mutta vaikutukset määrällisiin tavoitteisiin ja investointeihin ovat jääneet rajallisiksi. Sääntely, verotus ja markkinoita ohjaavat taloudelliset instrumentit ovat edenneet hitaasti. Arvioinnin suosituksia ovat muun muassa strategisen ohjauksen vahvistaminen, taloudellisen ohjauksen kehittäminen, rahoituspolkujen rakentaminen, sääntelyn ja lupien parantaminen, hankintojen vahvistaminen, green dealin kehittäminen sekä seurannan parantaminen.

- Mitkä arvioinnin suosituksista ovat mielestänne tärkeimpiä seuraavassa vaiheessa ja miten konkretisoisitte niitä?
- Onko teillä näkemyksiä eri ohjauskeinojen toimivuudesta, esimerkkejä muista maista ja arvioita toteuttamiskelpoisuudesta?
- Miten täydentäisitte kiertotalousohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä?

2. Miten Kiertotalouden green dealin puitteissa tehtävää yhteistyötä ja toimintamalleja voisi kehittää?

Arvioinnin mukaan green deal on onnistunut sitouttamaan toimijoita, mutta vapaaehtoisuuteen perustuva malli ei yksin riitä systeemiseen muutokseen. Lisäksi osallistujajoukkoa tulisi laajentaa erityisesti materiaali-intensiivisille toimialoille.

3. Mitä kiertotalouden rahoitusmalleja tai -ratkaisuja tulisi vahvistaa tai mitä uusia malleja tulisi kehittää?

Arviointi tunnistaa rahoituskuilun TKI-vaiheen ja teollisen mittakaavan investointien välillä.

- Mitkä ovat keskeisimpiä pullonkauloja kiertotalousinvestoinneissa, ja miten niitä tulisi ratkaista?
- Miten kiertotalouden edistämisen tulisi sisältyä tulevaan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen kansalliseen ohjelmaan?

4. Miten julkisia hankintoja tulisi ohjata nykyistä vahvemmin kiertotalousmarkkinoiden luomisessa?

Arviointi nostaa julkiset hankinnat yhdeksi tärkeäksi vipuvarreksi kysynnän synnyttämisessä ja ratkaisujen skaalaamisessa.

- Miten kiertotaloutta tukevia julkisia hankintoja tulisi edistää ja minkälainen ohjauskeinojen kokonaisuus olisi tässä tehokkain?
- Ovatko julkisille hankinnoille asetetut kiertotalous- ja kestävyyttä koskevat tavoitteet riittävän vaikuttavia, ja miten niiden toimeenpanoa tulisi vahvistaa (esim. ohjaus, kannustimet tai rahoitus)?

5. Miten eri toimijoiden sitoutumista sekä ohjelman pitkäjänteisyyttä ja poikkihallinnollisuutta voitaisiin lisätä?

Arvioinnin mukaan ohjelman strateginen merkitys on suuri, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää jatkossa vahvempaa ohjausta, järeämpiä keinoja sekä pitkäjänteisen poliittisen sitoutumisen varmistamista. Kiertotalouden strateginen ohjelma on edistänyt kiertotaloutta yli hallintorajojen ja pitänyt teeman näkyvästi esillä kansallisessa ja EU-tason päätöksenteossa. Ohjelma on tukenut laajaa joukkoa hankkeita ja kehittämistoimia, ja sen strateginen relevanssi on arvioinnin mukaan edelleen vahva.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla tässä lausuntopalvelussa. Tällöin lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/19386/2026.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, se voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.ym(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen ympäristöministeriö, PL 25, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/19386/2026. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 31.8.2026.

Valmistelijat

Taina Nikula, taina.nikula@gov.fi, p. 0295 250 202
Heikki Sorasahi, heikki.sorasahi@gov.fi, p. 0295 250 080
Sari Tasa, sari.tasa@gov.fi, p. 0295 048 242

Linkit

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/e7fde7a2-7c18-42b2-9008-552d67f10b9b> - Kiertotalouden strategisen ohjelman väliarviointi: Toteutus ja kehittämissuunnat. Valtioneuvoston julkaisuja 2026:28.

<https://ym.fi/kiertotalousohjelma> - Kiertotalouden strategisen ohjelman www-sivut.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-658-7> - Uusi suunta: Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:1.

<https://ym.fi/documents/1410903/42733297/Valtioneuvoston+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+8.4.2021+kiertotalouden+strategisesta+ohjelmasta.pdf/aee1e0d0-802f-b272-e424-50c9cd1c5f5e?t=1617783970488> - Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta.

Jakelu:

AFRY Finland Oy
A-Insinöörit Oy
Aleksi Randell
Borealis Oy
Business Finland
Ecobio Oy
Elinkeinoelämän keskusliitto
Elintarviketeollisuusliitto
Energiateollisuus ry
Energiavirasto
Finnfoam Oy
Fyra Oy
GBC Finland
GRK Oy
GTK
Infra ry
Kaivosteollisuus ry
Kaupan liitto
Kemianteollisuus ry
Keski-Suomen liitto
Keskuskauppakamari
Kierrätysteollisuus

KIVO ry
Kuntarahoitus
Kuopion kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö
Luonnonvarakeskus
Maa- ja metsätalousministeriö
Metsä Group
Motiva Oy
MTK ry
MTK ry
Mushrooming ry
Nokian kaupunki
Nolla E
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ornamo
Orthex Oy
Palpa
Paula Lehtomäki
Peab Oy
Pirkanmaan liitto
Porvoon kaupunki - Borgå stad
Päijät-Hämeen liitto
Päivittäistavarakaupan liitto
Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy
RAKLI ry
Riihimäen kaupunki
Ruokavirasto
Saint Gobain Oy
Sandvik Oy
Senaatti
Sisä-Suomen elinvoimakeskus
Sitra
Skanska Oy
SLC rf
SLL ry
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Tekstiili ja Muoti ry
Suomen ympäristökeskus
Suomen Yrittäjät
Sweco
Tampereen kaupunki
Teknolohi
Teollisuussijoitus
Turun kaupunki - Åbo stad
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Utajärven kunta
Uudenmaan liitto
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö

Vantaan Energia
Vantaan kaupunki - Vanda stad
VATT
VTT
WWF
Väylävirasto
YIT Oy
Ympäristötiedonfoorumi

Mitkä ohjauskeinot ovat vaikuttavimpia ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi?

Arvioinnin mukaan ohjelma on ollut relevantti ja hyödyllinen yhteistyön, osaamisen ja informaatio-ohjauksen vahvistamisessa, mutta vaikutukset määrällisiin tavoitteisiin ja investointeihin ovat jääneet rajallisiksi. Sääntely, verotus ja markkinoita ohjaavat taloudelliset instrumentit ovat edenneet hitaasti. Arvioinnin suosituksia ovat muun muassa strategisen ohjauksen vahvistaminen, taloudellisen ohjauksen kehittäminen, rahoituspolkujen rakentaminen, sääntelyn ja lupien parantaminen, hankintojen vahvistaminen, green dealin kehittäminen sekä seurannan parantaminen.

- Mitkä arvioinnin suosituksista ovat mielestänne tärkeimpiä seuraavassa vaiheessa ja miten konkretisoisitte niitä?
- Onko teillä näkemyksiä eri ohjauskeinojen toimivuudesta, esimerkkejä muista maista ja arvioita toteuttamiskelpoisuudesta?
- Miten täydentäisitte kiertotalousohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä?

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Miten Kiertotalouden green dealin puitteissa tehtävää yhteistyötä ja toimintamalleja voisi kehittää?

Arvioinnin mukaan green deal on onnistunut sitouttamaan toimijoita, mutta vapaaehtoisuuteen perustuva malli ei yksin riitä systeemiseen muutokseen. Lisäksi osallistujajoukkoa tulisi laajentaa erityisesti materiaali-intensiivisille toimialoille.

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Mitä kiertotalouden rahoitusmalleja tai -ratkaisuja tulisi vahvistaa tai mitä uusia malleja tulisi kehittää?

Arviointi tunnistaa rahoituskuilun TKI-vaiheen ja teollisen mittakaavan investointien välillä.

- Mitkä ovat keskeisimpiä pullonkauloja kiertotalousinvestoinneissa, ja miten niitä tulisi ratkaista?
- Miten kiertotalouden edistämisen tulisi sisältyä tulevaan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen kansalliseen ohjelmaan?

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Miten julkisia hankintoja tulisi ohjata nykyistä vahvemmin kiertotalousmarkkinoiden luomisessa?

Arviointi nostaa julkiset hankinnat yhdeksi tärkeäksi vipuvarreksi kysynnän synnyttämisessä ja ratkaisujen skaalaamisessa.

- Miten kiertotaloutta tukevia julkisia hankintoja tulisi edistää ja minkälainen ohjauskeinojen kokonaisuus olisi tässä tehokkain?
- Ovatko julkisille hankinnoille asetetut kiertotalous- ja kestävyyttä koskevat tavoitteet riittävän vaikuttavia, ja miten niiden toimeenpanoa tulisi vahvistaa (esim. ohjaus, kannustimet tai rahoitus)?

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Miten eri toimijoiden sitoutumista sekä ohjelman pitkäjänteisyyttä ja poikkihallinnollisuutta voitaisiin lisätä?

Arvioinnin mukaan ohjelman strateginen merkitys on suuri, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää jatkossa vahvempaa ohjausta, järeämpiä keinoja sekä pitkäjänteisen poliittisen sitoutumisen varmistamista. Kiertotalouden strateginen ohjelma on edistänyt kiertotaloutta yli hallintorajojen ja pitänyt teeman näkyvästi esillä kansallisessa ja EU-tason päätöksenteossa. Ohjelma on tukenut laajaa joukkoa hankkeita ja kehittämistoimia, ja sen strateginen relevanssi on arvioinnin mukaan edelleen vahva.

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Damski Juhani
Ympäristöministeriö

Nikula Taina
Ympäristöministeriö